

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
BACALAUREAT 2005**

PROGRAMA DE EXAMEN PENTRU LIMBA ȘI LITERATURA LATINĂ

1. STATUTUL DISCIPLINEI

In conformitate cu prevederile actualei Legi a învățământului, absolvenții claselor de liceu vor susține examenul de limba latină, cu următoarea structură:

-proba scrisă, ca probă la alegere;

-competențele de evaluat, conținuturile și tipurile de itemi (subiecte) vor respecta noile programe care descongestionază conținuturile lingvistice în favoarea studiului literaturii latine.

Categoriile de teste se repartizează în funcție de numărul de ore săptămânal, din trunchiul comun:

- a) 2 ore/săptămână - pentru liceele teoretice, la clasele a XI-a și a XII-a;
- b) 1 oră/săptămână - pentru liceele/seminariile teologice ortodoxe, la clasele a XI-a și a XII-a;
- c) 1 ora/(2 ore)/săptămână, la clasa a IX-a și 1 oră/săptămână, la clasa a X-a – pentru liceele militare, specializarea științe sociale și liceele teologice.

Candidații, care studiază limba latină în clasele IX - XII vor fi evaluați pe baza unor texte necunoscute - nestudiate la clasă -, din opera **Bellum Gallicum**, a autorului latin Caius Iulius Caesar, pentru a se verifica achizițiile lingvistice, abilitățile de traducere a unui text din limba latină în limba română (maximum o frază formată din 5 propoziții).

In partea a doua a probei elevii vor redacta un eseu și vor rezolva un test grilă. In felul acesta, candidații vor valorifica, corect și pertinent, informațiile istorice și literare din operele reprezentative ale celor mai importanți scriitori latini.

2. COMPETENȚE DE EVALUAT ȘI CONȚINUTURI

2.1 Pentru a se evalua nivelul de receptare și analiză a unei varietăți de fenomene lingvistice prezente în opera **Bellum Gallicum**, elevilor din primele două categorii a) și b) li se vor solicita:

- să descopere, prin raportare la context și cu ajutorul dicționarului, semnificația unităților lexicale din sfera istoriei;
- să analizeze părțile de vorbire;
- să identifice valoarea sintactică a părților de propoziție, a relațiilor sintactice de tip complex la nivelul frazei.

2.2 Elevii vor aborda textul literar, în primul rând, din punct de vedere ideatic, (avându-se în vedere fragmentele, în original, studiate la clasă și operele în traducere, conform bibliografiei) și vor demonstra că sunt capabili :

- să sesizeze unele aspecte socio-politice caracteristice perioadei cuprinse între secolul I a. Chr. și secolul I p. Christum și să identifice rolul personalităților politice și militare (Caesar, Cicero, Titus Livius, Tacitus);

- să identifice modelele antice ale unor genuri și specii;
- să recunoască mărcile estetice ale unor genuri și specii:
 - discursul/oratio (Cicero);
 - minitratatul moral (Cicero);
 - analele și istoria națională (Titus Livius, Tacitus);
 - epopeea (Vergilius);
 - satira (Horatius);
 - elegia (Catullus, Horatius, Ovidius);
 - *oda (Horatius);
 - poemul mitologic (Ovidius);
 - romanul (Petronius).
- să identifice elementele definatorii pentru arta discursului și a portretului (Cicero, T. Livius, Tacitus);
 - să delimiteze realitatea de ficțiune în romanul latin (Petronius);
 - să demonstreze valoarea de model a capodoperelor poeziei latine (Vergilius, Horatius, Ovidius, * *poetii creștini);
 - să identifice influențele de doctrină literară asupra evoluției literaturii universale (Horatius-Boileau);
 - să identifice trăsăturile specifice unui univers poetic singular în lirica latină (Catullus);
 - să recunoască teme și motive poetice din poezia clasică latină (Vergilius, Horatius, Ovidius);
 - să identifice și să compare unele elemente de mentalitate și de morală practică, specifice Romei antice, în poezia satirică latină (Horatius);
 - * să identifice elementele de continuitate și de specific ale prozei și poeziei creștine ca etapă distinctă în istoria literaturii latine (Sfântul Augustin, Prudentius Clemens).

 *pentru 2 ore /săptămână

**pentru liceele/seminariile teologice

2.3 CONȚINUTURI

A. Morfosintaxă

Substantivul

- gen, număr, caz
- declinările I-V

Adjectivul

- clasificare
- gradele de comparație

Pronumele

- pronumele personal, reflexiv, posesiv, relativ-interogativ, demonstrativ, *nehotărât

Numeralul

- cardinal, ordinal

Verbul

- verbe regulate, diateza activă și pasivă;

- verbe neregulate: esse și *compușii; ire și *compușii; ferre și *compușii; fieri, velle.

Noțiuni de sintaxă a propoziției și a frazei

Valorile fundamentale ale cazurilor.

Propoziții principale/secundare, regente/subordonate

Subordonatele relative, participiale relative și absolute, completeive, circumstanțiale.

Consecutio temporum

Gerunzialele și gerundivalele

Stil direct și indirect.

* pentru 2 ore/săptămână

B. Reprezentanți ai prozei și poeziei latine din secolul I a.Chr. până în secolul I p. Chr. și operele acestora:

1. Marcus Tullius Cicero - Catilinare (In Catilinam, I), Despre prietenie (De amicitia);
2. Titus Livius - De la întemeierea Romei (Ab Urbe condita), XXI - XXII;
3. Catullus- Poezii (Carmina)**;
4. Publius Vergilius Maro-- Eneida (Aeneis);
5. Quintus Horatius Flaccus - Ode (Carmina), Satire (Sermones) Arta poetică (Epistulae ad Pisones)**;
6. Publius Ovidius Naso- Metamorfoze (Metamorphoses), Tristele (Tristia), Ponticele (Epistulae ex Ponto)**;
7. Titus Petronius Niger - Satyricon;
8. Publius Cornelius Tacitus - Anale (Annales)**.

**Textele din cele trei manuale aprobate

Testul grilă evaluează cunoștințe fundamentale de cultură greco-latină, cu referire la operele autorilor studiați și contextul socio-politic.

Textele în original, însoțite de traducerea literară, vor fi valorificate într-un eseu semistructurat; în acest mod candidații vor identifica teme, motive din literatura greco-latină și trăsăturile specifice stilurilor diferiților scriitori și poeți latini.

2.4 BIBLIOGRAFIE

- CICERO, M.T.-Opere alese, vol. I, III, Editura Univers, București, 1973;
LIVIUS, Titus - Ab Urbe condita (De la întemeierea Romei), vol. I-II, Editura Minerva, București, 1976, traducere de Paul Popescu Găleşanu;
CATULLUS, C.V. - Poezii, Editura pentru Literatură Universală, București, 1969;
VERGILIUS, P. M.- Eneida, Editura Univers, București, 1980, traducere de G.Coșbuc; Eneida, Editura Tineretului, Lyceum, București, 1964, traducere E. Lovinescu;
HORATIUS, Q.F - Opera omnia, vol. I-II, Editura Univers, București, 1980 (ediție bilingvă);
OVIDIUS, P. N. - Metamorfoze, Cluj, 1972, traducere de David Popescu; Tristele și Ponticele, Editura pentru Literatură, București, 1966; Scrisori din exil (Tristele și Ponticele), ediția a II-a, Editura Univers, 1972;
PETRONIUS, T. N.- Satyricon în volumul Seneca-Petronius, Editura pentru Literatură, 1967, traducere de E. Cizek(și alte ediții);

TACITUS, P.C.- Anale, Editura Humanitas, București, 1995, traducere Gh. Guțu.

2.5 Pentru evaluarea candidaților care studiază limba latină 1 oră(2 ore)/săptămână, în clasa a IX-a, respectiv 1 oră/săptămână, la clasa a X-a, categoria c) vor fi vizate următoarele competențe specifice:

- descoperirea, prin raportare la context și cu ajutorul dicționarului, latin-român, a semnificației unităților lexicale din sfera istoriei;
- recunoașterea pe texte în proză a elementelor de morfologie achiziționate anterior și completate cu: adjectivul-comparația neregulată, pronumele demonstrativ, numeralul cardinal – mille, verbul: verbe regulate, diateza pasivă, moduri și timpuri din tema supinului.
- recunoașterea și exersarea pe texte în proză a valorilor fundamentale ale cazurilor;
- recunoașterea în context a raporturilor de coordonare la nivelul frazei: propoziții principale / secundare, subordonatele relative, subordonatele participiale relative și absolute, subordonatele infinitivale (Ac. + Inf., Nom. + Inf.)

Elevii vor demonstra competențele de traducere în limba română a unui text din opera **Bellum Gallicum** (C. Iulius Caesar) de maximum 3-4 propoziții.

În vederea utilizării unor elemente de analiză și interpretare, elevii vor redacta un eseu, având ca suport un text bilingv din opera lui Caesar (**Bellum Gallicum**) sau din opera lui Sallustius (**De coniuratione Catilinae, De bello Iugurthino**), în care vor demonstra că sunt capabili:

- să identifice elemente specifice instituției militare antice a războiului, a organizării militare romane (Caesar Sallustius);
- să identifice sursele antice ale textelor de frontieră care îmbină conținuturi diverse: reportaj de război, document istoric, informație geografică și etnografică (Caesar);
- să sesizeze aspecte socio-politice caracteristice epocilor de tranziție(Caesar, Sallustius);
- să identifice rolul marilor personalități politice și militare (Caesar, Sallustius).

Pentru rezolvarea testului grilă, elevii vor răspunde unor întrebări referitoare la opera lui C.I. Caesar, “Războiul galic”, respectiv operele lui Sallustius, “Despre conjurația lui Catilina” și “Războiul cu Iugurtha“.

3. PRECIZĂRI

3.1 Timp de lucru - 3 ore; se permite utilizarea dicționarului latin-român.

3.2 Gradul de dificultate în rezolvarea subiectelor va fi în funcție de numărul de ore de studiu săptămânal.

3.3 Prezenta programă pentru bacalaureat a fost elaborată pe baza O.M.E.C. 3540 din 02. 04. 1999, clasa a IX-a. Programele pentru clasele a X-a - XII-a au fost aprobate prin OMEC, nr.5086 din 15. 12. 1999 și modificate prin ordinul nr. 3915 din 31. 05. 2001.

3.4 Manuale - Limba latină, clasa a IX-a, autori:

Daniela Văduva, Editura All Educațional, București, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003.

E.Giurgiu, M.Morgan, M.Nasta. Editura Didactică și Pedagogică, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003.

Ștefana Pîrvu, Monica Dună, Editura Humanitas Educațional, 1999, 2000, 20001, 2002; 2003.

Cornelia Frișan, Editura Sigma, București, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003.

Manuale - Limba latină, clasa a X-a, autori:

Lidia Tudorache, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2000, 2001, 2002, 2003.

Șt. Pîrvu, M. Dună, Editura Humanitas Educațional, București, 2000, 2001, 2002, 2003.

C. Jumară, E. Mușetescu, Editura Institutul European, Iași, 2000, 2001, 2002, 2003.

Manuale - Limba latină, clasa a XI-a, autori:

Șt. Pîrvu, M. Dună, Editura Humanitas Educațional, București, 2001, 2002, 2003.

Lidia Tudorache, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001, 2002, 2003.

Cristiana Isopescu, Editura All Educațional, București, 2001, 2002, 2003.

Manuale - Limba latină, clasa a XII-a, autori:

Lidia Tudorache, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2002, 2003.

Cristiana Isopescu, Editura All Educațional, București, 2002, 2003.

Șt. Pîrvu, M. Dună, Editura Humanitas Educațional, București, 2002, 2003.